

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis Tollenarii Brvgensis e Soc. Iesv Specvlvm
Vanitatis Sive Ecclesiastes Solvta Ligataq. Oratione
Dilvcidatvs**

Tollenaer, Jean de

Antverpiæ, 1635

Sectio Nona.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68633)

phiam, nulloque fuce adulteratam procaris: neque mi-
 nus esse te felicem arbitrare, si te populus infesto cachin-
 no exsibilet, quinimmò illud Publij frequenter expen-
 de: Nondum felix es, si nondum te turba derideat. Ni-
 hil magis mihi persuasi, inquiebat Socrates, quàm ne ad
 opiniones vestras actum vitæ meæ flecterem. Solita con-
 ferte vndique verba; non conuertiari vos putabo, sed va-
 gire velut infantes miserrimos.

*Sapiens cõ-
 temnit vul-
 gi iudiciũ.
 Publius
 Mimus.*

*Seneca de
 Vitã beatã,
 c. 26.*

Et verò quid sapienti detrahit stultorum contem-
 ptus fortunæ donis, vestiumque pompâ, quâ prætexta
 sunt corpora, cuncta metientium? Vt externum ali-
 quem splendorem auferant, natiuam certè lucem illi
 relinquent. Infra animum sapientis est, quidquid ex-
 trinsecus occurrit, & nubium modo interuenit, quæ so-
 lares interdum radios nobis abscondunt, sed ipsum so-
 lem adeò non inquinant, vt ne tangant quidem. Itaque
 nec si populi fauor accesserit, insolescit; neque si petu-
 lantis vulgi pedibus obtrititus fuerit, alienis sordibus ob-
 solescit. Denique & in tenebris instar Cynosuræ cu-
 iusdam radios diffundit, & in recessu solitudinis am-
 plissimum sibi theatrum repræsentat. Hinc subiungit:
 Ecclesiastes:

*Stulta vul-
 gi iudicia
 sapienti ni-
 hil detra-
 hant.*

SECTIO NONA.

ECCLESIASTES.

VERSUS 17. Verba sapientium audiuntur in si-
 lentio plus quàm clamor Principis inter stul-
 tos.

Oooo 3

METRI-

METRICA PARAPHRASIS.

VIRTUTE quisquis inclytâ mentem excolis,
 Et Sophia tacito pectore condis opes,
 Si te protervæ plebis vrna despicit,
 Dissimilem vitius, dissimilemque sui,
 Monitusque surdâ vulgus aure præterit,
 Prægnans consiliis quas tibi lingua parit:
 Lucem perosus publicam, atque intus canens,
 Virtutis cochleâ cornua conde, precor.
 Virtus sibi ipsi regium est capitis decus,
 Aequat & in cochleæ maxima regna sinu.
 Hanc nocte lior vsque luridâ premat,
 Discutiet radiis noctis opaca suis.
 Erit ut in astra tollat excelsum caput:
 Et monitis pretium tunc sapientis erit.
 Quisquis recessu segrege æstum plebei,
 Et rabidi fugiet murmura rauca fori,
 Verba sapientis aure non surdâ bibet,
 Ut Clarios tripodes enthea virgo solet.
 Non Stentor aquæ ducet auritum gregem,
 Rauca licet tumido guttura folle crepent.
 Licet imperita turba plausum conciat,
 Et rabulam fausto murmure ad astra ferat;
 Non turba rerum pretia sed ratio facit.
 Plus valet insano murmure docta quies.

PROSA EXEGESIS.

*Sapiens non
 semper deli-
 rescit, nec se
 delitescat,
 lumen a-
 mittit.*

NEC semper despectus in tenebris sapiens delitescit,
 neque in illo suo recessu ac solitudine minus ha-
 bet veri splendoris ac felicitatis: quemadmodum neque
 semper densis nubibus Sol ille mundi oculus obduci-
 tur,

tui, neque, cum ad spectum nostrum subtrahitur, aliqua luminis illi portio, decedit, sed æquè semper in se splendet, & eadem lucis incœnitate (si fas est dicere) tamquam suâ quadam beatitate fruitur, atque oblectatur. O beatum illum, qui præclare sibi conscius, & à strepitu tumultuantis mundi seductus, intra suam se eutem cogit, sibi què vivit, ac Deo! Satis amplum virtuti theatrum est conscientia, & vnus instar omnium spectator, ac bonorum remunerator Deus.

In hoc theatro pulcherrimam contemplationis scenam explicat Sapiens, & in conuersationem aduocat, quidquid eximij celo terraquè continetur: nec opus illi turbâ, cum quâ grata misceat colloquia. Nam, vt ait Ambrosius, quâ non frequentia stipatur in solitudine, quem vita beata circumdat?

Ambrosius
li. 1. de Vita
Iacob, c. vi.

Viderat olim quasi per nebulam Seneca huiuscemodi Sapiens obscuram quamdam effigiem, cœpitquè de illo inquirere, qualis esset eius vita futura, si aut in solitudinem abditus esset, vel in custodiam coniectus, vel in aliquâ gente alienâ destitutus, vel in desertum littus eiectus: & respondet, talem fore qualis est Iouis, cum resolutio mundo, paulisper cessante naturâ, acquiescit sibi, cogitationibus suis traditus.

Seneca Epist. 9.
Sapiens se cum conuersatur Deum imitatus.

Nos verius talem fore dicamus (quatinus cum infinite proportionis intervallo) qualis ab omni retro æternitate fuit omnium rerum auctoris & conditoris Dei, antequam pulcherrimum hoc vniuersum è nihilo educeret, cum secum ipse esset atque ageret, & in se acquiesceret, & huius vniuersi gubernationem æternis consiliis ageretur.

Pulchrum pulcherrimus ipse Mundum mente genens.

Poet. lib. 3.
de Consol.
Métro 9.

Ita

Ita sapiens in tenebris velut in chao delitescens, ad illud exemplar vitæ suæ normam fingit,

Virgil. 2.
Aeneid.

— *sequiturque Patrem non passibus æquis,*
& à turbæ contagione sequestratus, suasque in se opes, id est Dei dona recolligens, cogitationibus fruitur se dignis.

Sapientia
non semper
despecta.

Non semper tamen in tenebris sapiens & squallore delitescit, sed incidunt subinde tempora, quibus despecta paupertas in desiderio est & veneratione, cum scilicet plus ad salutem communem conferunt pauperum consilia, quàm diuitem opes & copiæ.

Plutarchi in
Aristide.

Vidit hoc olim Græcia in eo, de quo nuper egimus, Aristide Iusto: qui cum popularis vrnæ suffragiis in exilium pelleretur, vrbe excedens supinas in cælum manus porrexit, Deum precatus, ne dies vlla Populo Atheniensi tam calamitosa illucesceret, quàm Aristidis meminisse cogeret. Quid tandem? vix tres anni fluxerant, cum, Xerxe Græciam inuadente, veriti Athenienses, ne Aristide ad Persas deficiente, optimus quisque eum sequeretur, exules omnes in patriam reuocant. Sed Aristides multò antè pro patriæ salute desudabat: & cum Græcos circumuentos videret, ab Æginâ præceps per mediam classem hostilem properauit ad tabernaculum Themistoclis, soli que euocato, Nos iam vanâ, inquit, Themistocles, ac iuuenili contentione depositâ, aliud pro salute Græciæ certamen incamus: tu Dux & Imperator, operâ ego & consilio tibi subserviens. Quid multa? pauperis & quidem exulis sapientia ingrata patriæ saluti fuit.

Sapientia
modestia
prauales
inultu
si imperis.

Hoc vindictæ genus virtuti placet ac sapientiæ, vt tandem vel ab inuitis ametur: & potentiùs hominum animis dominetur genuina minimeq; fucata modestia, quàm

quàm Princeps aliquis inconditis clamoribus ac tumultuosis imperiis. Neque verò ad populi plausum componit orationem, aut à vocis contentione verbisque sequipedalibus commendari desiderat, cum sapientiæ maiestatem fastus dedecet & vociferatio: semper enim veræ sapientiæ ac modestiæ indiuiduum fuit con-
tubernium.

Quare non abs re monet Ambrosius, ille melleus totus, nominiq̃ suo non difformis. Ipsum, inquit, vocis sonum libret modestia, ne cuiusquam offendat aurem vox fortior. Nemo certè Cycloborum clamore superabit aut Tyrrenam tubam: & huius tamen sonus per aëra diffunditur, atque euanescit, nullo fructu relicto. Et vt clamosi vel maximè finem suum fructumq̃ consequantur, quid tandem sequuntur nisi fauorem popularem, plaususq̃ & vociferationes insanæ multitudinis, ceteraq̃ pantomimorum ornamenta?

Quanta autem dementia est eius, inquit Seneca, quem clamores imperitorum hilarem ex auditorio dimittunt? Quid lætaris, quòd ab hominibus iis laudaris, quos non potes ipse laudare? Quid turpius Philosophiâ captante clamores? Deinde, nemo prudens illos vitæ duces eliget, qui præconem agunt, non doctorem: qui verba magnâ celeritate præcipitant, & communes locos voluunt, & in priuato circulantur, sed eos qui vitâ docent, qui cum dixerint quid faciendum sit, probant faciendo: qui docent quid vitandum sit, nec vniquam in eo, quod fugiendum dixerint, deprehenduntur. Hi sunt, qui quouis Monarchâ potentiùs humanis affectibus dominantur: hi sunt, vt ait Sapiens noster, quorum *verba plus audiuntur in silentio, quàm clamor Principis inter stultos*: hi sunt, qui maiori cum fructu versantur inter audito-

Ambrosius.

Seneca
Epist. 52.
Stultum
est, populi
plausus &
clamores
captare.

P p p p

res

res Pythagoreo silentio deditos, quàm Princeps aliquis in confertissimâ multitudine, quæ nihil nisi theatrales clamores, & inconditas voces, oratori suo velut mineral rependit.

*Christus
est pauper
& sapiens,
qualis à
Salomone
describitur.*

Isaia 42, 1.

*Iansenius
in cap. 12.
Matthæi.*

Isaia 42, 3.

Luc. 21, 15.

Talem sapientem pauperem initio quidem despectum atque explosum, sed tandem doctrinæ moderatone vitæque mansuetudine Monarchis omnibus superiorem, nobis exhibet Isaïas, apud quem sic loquitur diuina Maiestas, dum eum nouo Testamento doctorem ac legistatorem destinat: *Ecce seruus meus; suscipiam eum: electus meus, complacuit sibi in illo anima mea. Dedi spiritum meum super eum, iudicium (non illud forense, sed legem faciendorum & cauendorum) Gentibus proferet. Non clamabit, nec audietur vox eius foris.* Ostendens hac ratione, vt interpretatur Iansenius, Euangelicam Philosophiam non terroribus, non conuitiis, non contentionibus esse defendendam aduersus rebelles, sed mansuetudine superiorem euasuram. Hinc subiungit Propheta: *Calamum quasatum non conteret, & linum fumigans non extinguet: in veritate educet iudicium. Non erit tristis, neque turbulentus, donec ponat in terrâ iudicium; & legem eius insula expectabunt.* En veræ sapientiæ triumphum, cui (tametsi primum à Iudæis instar scandali, Gentibus instar insaniam repudiaretur) superbam atque indomitam ceruicem & imperij fasces submitit orbis vniuersus.

Iisdemque modestiæ ac patientiæ vestigiis discipulos suos insistere voluit magnus hic legistator, hortatus ne animis conciderent, si diu despectos in tenebris mœrere contigerit; tandem enim aliquando superiores hostibus euasuros. *Ego enim, inquit, dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere & contradicere omnes aduersarij vestri.* His similia postquam ad communem sapien-

sapientiæ commendationem paucis insinuauit Ecclesiastes, tandem ad fabulæ suæ seu historiæ catastrophæ verbis proximè sequentibus reuertitur.

SECTIO DECIMA.

ECCLESIASTES.

VERSUS 18. Melior est sapientia, quàm arma bellica: & qui in vno peccauerit, multa bona perdet.

METRICA PARAPHRASIS.

NULLA sic splendens Siculis caminis
Fulgurat castis, simul ac minacis
Torua Mauortis furians Enyo
Cluserit ora,

Nulla vis ferri chalybisve tantùm
Pectus aduersum tegit, ut pauentum
Corda confirmans Sophia irretortus
Protegit Umbo.

Si qua præpollens ratio Gradiuo
Excubat fidâ statione mentis,
Saxeis frustra catapulta nimbis
Territat vrbes.

Consill' parmâ sapienter vsus
Despicit fundæ Balearis umbres,
Despicit nerui salientis ictu
Concita tela.

Scimus vt montes iaculata pubes
Pelion celsò imposuisse Olympo
Pertinax structis gradibus polorum
Scanderit arces.

PPPP 2

Fabula